

Перхулин С.Р.

студент,

Науковий керівник: Рудницька-Юрійчук І.Р.

асистент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ГЕНДЕРНІ ОРІЄНТИРИ СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Важливим аспектом у контексті формування гендерної рівності є впровадження новітніх гендерно-освітніх технологій у дошкільну ланку освіти. На нашу думку такі заходи повинні бути спрямовані підтримку індивідуального розвитку дітей та їх творчого самоздійснення у різних сферах життєдіяльності, що можливо за підтримки національної освітньої системи України.

Багато науковців, педагогів-практиків розглядають проблему використання гендерного підходу у системі сучасного розвитку, формування та соціалізації особистості (А. Богуш, С. Гончаренко, В. Котирло, О. Кононко, В. Кузьменко, Т. Поніманська, О. Сухомлинська, С. Тищенко та ін.).

Перспективи входження України в європейський гуманітарний простір стають причиною підвищення уваги до рівня людського розвитку як передумови розвитку держави. Основоположною, ключовою в індивідуальному розвитку людини є гендерна компетенція, адже розуміння важливості участі в соціально-економічному, культурному, політичному житті, справжня здатність людини збільшити свій вклад у розбудову демократичного суспільства можливе за умови гендерної рівності, рівних прав і можливостей статей у отриманні освіти, вдосконаленні індивідуальних здібностей та умінь.

На нинішній день можна засвідчити недостатню ефективність виконання своїх гендерно-просвітницьких функцій освітньою системою, брак уваги зі сторони педагогічних працівників та психологів, на всіх рівнях освіти. Сучасний педагог кожного дня стає перед вибором гендерної ідентичної – традиційної, орієнтованої на чітке розділення ролей та егалітарної (від франц. – рівність), що спрямована на розвиток особистісних звершень дитини чи дорослого без врахування статевої належності.

Реалізація гендерного підходу у ДНЗ передбачає створення творчорозвивального середовища, в якому з'єднується впроваджена та соціальна місія егалітарної взаємодії дівчат та хлопчиків через подужання тенденції до дискримінації у між-статевих контактах, розвиток різних біологічно, проте соціально рівноцінних особливостей. Така взаємодія статей розвиває у дітей здатність бачити в «іншій» особистості людину з іншим світоглядом, культурою, почуттями і поважати їх. Досягнення повноцінного розвитку неможливе без розуміння та прийняття принципу андрогінії, як гармонійного прояву традиційних фемінних і маскулічних рис, в залежності від ситуації та особистісних здібностей і можливостей дитини. Все згадане є показниками гендерного підходу і становлять зміст егалітарної соціалізації дитини.

Базовий для освітньої галузі Закон України «Про освіту», який опирається на Конституцію України, говорить про забезпечення гендерної рівності. Важливість Закону України «Про дошкільну освіту» в контексті гендерного підходу зумовлена особливостями даного вікового періоду, у якому зароджується основа оптимістичного світобачення; закладаються уявлення дитини про себе як представника певної статі; засвоюються моральні правила і норми, розвивається довільна поведінка, а також створюються сприятливі умови для особистісного становлення і творчої самореалізації [1, с. 14].

Основними завданнями законодавства України про дошкільну освіту є: забезпечення права дитини на доступне і безкоштовне здобуття дошкільної освіти; визначення змісту дошкільної освіти; визначення органів управління дошкільною освітою та їх повноважень; забезпечення необхідних умов функціонування і розвитку системи дошкільної освіти; визначення прав та обов'язків учасників навчально-виховного процесу тощо (Стаття 2, розділ 1).

Завданнями дошкільної освіти є: розвиток особистості дитини, її творчих здібностей, здобуття нею соціального досвіду; збереження та зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини; виховання у дітей любові до України, держави та рідної мови, національних цінностей українського народу, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля; здійснення соціально-педагогічного патронату сім'ї; виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти, забезпечення соціальної адаптації та готовності продовжувати освіту (Стаття 7).

Зміст дошкільної освіти визначається Базовим компонентом дошкільної освіти, наголошується, що дошкільна освіта у межах базового компонента здійснюється за Державною базовою програмою та навчально-методичними посібниками, затвердженими спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Метою всіх освітніх реформ в Україні відповідно до європейських стандартів якості освіти є формування успішної особистості, відкритої суспільству, здатної до гнучкої поведінки та самостійного прийняття рішень. Слід зазначити, що законодавство, яке регулює сферу освіти, є гендерно-нейтральним, без виокремлення окремо гендерно-визначених категорій.

Згідно всіх чинних нормативних й програмно-методичних документів, у дошкільній освіті проголошено пріоритет компетентнісного підходу, упровадження в практику особистісно орієнтованих педагогічних технологій, досягнення основного освітнього результату – сформованої життєвої компетентності дошкільників, частиною якої є гендерна компетентність.

Мета освіти закладена у Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст., Закону України «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти, орієнтована на пріоритет особистісної орієнтації в освіті. Стратегія побудови Базового компонента дошкільної освіти в Україні, Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» як нормативно-правової бази відповідає Міжнародній конвенції про права дитини і спрямована на реалізацію положень Закону України «Про освіту», Державних національних програм «Освіта» та «Діти України».

Проведений дослідниками Кінеджи О.М., Говорун Т.В., Міщенко О.О. гендерний аналіз Базового компоненту дошкільної освіти засвідчив, що гендерно-нейтральний виклад мови характерний змістовим лініям «Природа», «Культура», «Люди», «Я сам». Водночас, виявлені гендерні індикатори як егалітарного, так і стереотипного, статево-диференційованого підходу у трьох змістових ліній «Родина», «Інші люди», «Людство», де присутні дискримінаційні елементи диференційованого, обмежувального підходу до виховання дитини залежно від її статі [2, с. 224-228].

Наразі доцільним буде впровадження гендерної термінології у зміст програмних документів; дотримання гендерної симетрії мови у

програмних документах; відповідно до принципів гендерної рівності та вимог часу доповнення та уточнення потребує низка, виділених дослідниками Кінеджи О.М., Говорун Т.В., Міщенко О.О., положень змістових ліній БКДО [5, с. 43].

У даний момент, як справедливо зазначає О. Кононко, актуальним є формування «педагога-новатора як людини прогресивної, яка добре орієнтується у пріоритетах сучасності, відчуває нові життєві тенденції, може відійти від шаблонів, якій тісно в жорстких рамках приписів і регламентованих вимог» [3, с. 4-7]. Мова йде про якісну підготовку висококваліфікованих вихователів, оскільки саме від них залежить розкриття індивідуальності і талантів кожної дитини, незалежно від її статі. На думку В. Кузьменко, «в індивідуалізованій моделі дошкільної освіти змістове наповнення навчально-виховного процесу має бути варіативним, багаторівневим та багатоскладовим» [4, с. 154].

Гуманістичні концепції сучасної освіти визначають необхідність невинної уваги, турботи, поваги, любові до кожної дитини як індивідуальності, вмінні вихователя бачити в кожному вихованці неповторність і забезпечувати умови для її виховання. Саме тому державні стандарти дошкільної освіти побудовані на таких принципах які забезпечують рівні можливості хлопчиків і дівчат, бо орієнтовані на кожну дитину як на індивідуальність.

Список використаних джерел:

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України; наук. ред. та упоряд. О.Л. Кононко. Київ : Світич, 2008. 430 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (державний освітній стандарт) // Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: наук. метод. посіб. / Наук. ред. О.Л. Кононко. Київ : Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2003. С. 203-244.
3. Кононко О.Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника : навч. метод. посіб. до Базової прогр. розв. дитини «Я у Світі». Київ : Світич, 2009. 208 с.
4. Кузьменко В.У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років : Монографія. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2005. 354 с.
5. Кікнежді О.М., Говорун Т.В., Міщенко О.О. Гендерне виховання дошкільнят : Навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 192 с.